

ENGLÄNDERNÉ BRÜLL KLÁRA: BUDA ÉS PEST KÓRHÁZAI A SZABADSÁGHARC IDEJÉN¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet és a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár munkatársai, Gazda István vezetésével
Közreműködött: Kapronczay Károly és Szállási Árpád**

A szabadságharc alatt súlyos megpróbáltatásokon keresztülment Pest-Buda mozgalmas napjai a kórházi naplókából is kiolvashatók. Ismeretes, hogy a szerencsétlenül végződött schwechati csata után Windisch-Grätz gyors menetelésben közeledett az ország fővárosa felé. A magyar kormány Debrecenbe tette át székhelyét és 1849. január 5-én Windisch-Grätz hadai bevonultak a védtelen városba. Április elején a császáriak még megszállva tartják Pestet, de a szerencse felénk fordul az isaszegi csata után s Windisch-Grätz a Rákos-pataktól a soroksári Duna-ágig terjedő félkörben megerősített táborba száll. Görgői csapatai május 2-án érkeznek Buda alá és megkezdik a vár ostromát. Az ostrom ideje alatt a város lakossága borzalmas napokat él át, Hentzi 5-től 21-ig löveti a várost s lángba borítja az egész pesti Duna-sort. Május 21-én kerül birtokunkba Buda vára, de július 13-án már ismét császári csapatok szállják meg.

Budavár ostromának ideje alatt a budai kórházak nagymértékben kivették részüket a segélynyújtás munkájából.

1. A városi kóroda betegforgalmáról pontosan beszámol Guszmán munkája. Május 5-én hozzák a kórházba az első két sebesült honvédet s ettől a naptól kezdve állandóan gyarapszik a sebesültek száma, akik közé még kolerás katonákat is szállítanak. Legerősebb napja Budavár visszafoglalásakor, május 21-én volt a kórháznak, amidőn 72 sebesült katonát hoztak be s ezenkívül még 36 hősi halott honvédet is. Néhány nap múlva már egészen megszűnt a sebesültek felvétele s a kórház ismét visszatért eredeti rendeltetéséhez, női betegek ápolásához.

2. Az Erzsébet-apácák kórházában külön helyiségben nyújtottak segítséget a sebesült honvédek számára, s amint már említettük, a honvédcsapatok oly sűrűn jártak ki és be a kórház épületében, hogy a várbelieknek ez feltűnt s ezért bombáztatták is a kórház épületét.

3. A Nyúl kaszárnyában, a budai Fő utcán is állítottak fel egy külön hadikórházat, amely azonban ideiglenes jellegű volt, s rövidesen megszűnt.

4. A Várban, az Iskola tér 1. szám alatt a császári csapatok állítottak fel egy hasonló kórházat, amely arról is nevezetes, hogy a budai ostromban megsebesült Hentzi itt kapta az elsősegélyt. (...) A szabadságharc alatt a pesti kórházak épp oly híven teljesítették kötelességüket, mint a budaiak. Sokan a sebesültek közül csak segélynyújtásra keresték fel a kórházakat és így a betegfelvételi naplók nem jelzik pontosan a forgalmat. Hadikórház céljaira szolgált az egyetemi klinika, amint ezt Stáhly és Balassa jelentéseiben is olvashatjuk, akik 1848. október 2-án közölték a

¹ Forrás: Engländerné Brüll Klára: Orvosok és kórházak Pest-Budán. A legrégibb időktől a városok egyesítéséig. Bp., 1930. pp. 92–93, 118.

A szerző által felhasznált irodalom:

Guszmán József: A budai régi Szent János Kórház. Bp., 1923.

Hunfalvy János: Budapest és környéke. Pest, 1859.

Aggházy Kamil: Beszélő kövek. = Budai Napló, 1924.

Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem orvosi karának multjáról és jelenéről. Írta és szerk.: Högyes Endre. Bp., 1896.

minisztériummal, hogy az egyetemi kórodákat sebesült katonák számára berendezték. A Soroksári úti kórházba is nagyszámban vittek sebesülteket és mindenekelőtt nagy szolgálatot tett a Rókus Kórház, ahová a város bombázásának ideje alatt, amint azt Hoffmann Károly helyettes-igazgató jelentéséből tudjuk, 28 sebesültet hoztak be. A város különböző pontjain átmeneti kötözőhelyek voltak, így például a mai Lövölde téren is, az akkori Lövőházban, amint ezt egykorú rézmetszeten – melyet a Székesfővárosi Múzeum őriz – láthatjuk.